

גולדה מאיר אל ראש ממשלת נורווגיה, טירגוה ברטלי

ירושלים, 30 באוגוסט 1972 (תרגום מאנגלית)

ראש הממשלה היקר,

דעת הקהל בעולם קיבלה בתדהמה ובזעזוע את ההתפתחות החדשה במדיניות ההגירה הסובייטית, שהשלכותיה מרחיקות לכת מבחינה מוסרית ואנושית. התפתחות זו משפיעה ישירות בעיקר על ישראל ועל יהודים באשר הם. אבל אני מרשה לעצמי להאמין שהעם היהודי אינו היחיד החייב להתייחס בסלידה עמוקה ובדאגה רבה לפעולה הסובייטית.

כפי שידוע לך היטב, הרשויות הסובייטיות עשו ועושות כמעט כל דבר אפשרי כדי להרתיע יהודים מלהגר מרוסיה וכדי למנוע מהם לעשות זאת. הגשת בקשה לקבלת אשרת יציאה לישראל עשויה להביא לנקיטת צעדי דיכוי כמו פיטורים ממקומות עבודה, סילוק מאוניברסיטאות וגינוי משפיל באירועים ציבוריים. היו מקרים שיהודים בריאים בגופם ובנפשם אושפזו בכפייה בבתי חולים ובבתי חולים לחולי נפש. בידינו רשימות של עשרות מדענים יהודים שעבודתם הופסקה יום אחרי שהגישו בקשה לאשרת יציאה. אחרים, שבקשותיהם נדחו, סובלים סבל רב.

באמצע אוגוסט הנהיגו השלטונות הסובייטיים תקנות דיכוי שלא היו כמותן, שמשמעותן בעצם דרישת כופר. לפי תקנות אלה כל אקדמאי יהודי המבקש לעלות לישראל ומקבל אשרת יציאה נאלץ לשלם סכום עתק כדי שיותר לו לעזוב. במחירון שהוכן למטרה זו (העתקו מצורף בזה), מפורטים הסכומים שיש לשלם בכל קטגוריה בהתאם להשכלה שרכש האדם. גובה התשלום הוא בין 4,000 ל-20,000 דולרים לנפש. התשלום מושת על כל אחד מבני המשפחה. הרשימה היא כעת תג מחיר של כופר בעבור חירות.

אין תמה אפוא שעבדות מודרנית זו, שזעזעה את היהודים בכל רחבי ברית המועצות, עוררה תגובה כה קשה בעולם. יהדות ברית המועצות, שסבלה קשות בתקופת שלטונו של סטאלין אחרי מלחמת העולם השנייה, ניצבת שוב בפני עלטה חדשה ומאיימת. אין ספק שהעבדות למחצה, המשתמעת מהמחירון מעורר החלחלה הזה, היא רק ההתחלה. שמועות שהגיעו אלינו אומרות שאם הסובייטים יצליחו להוציא צו זה לפועל, הם יחילו אותו גם על תלמידי תיכון. אין שום ספק ששערורייה אחרונה זו נועדה לשתי מטרות: להרתיע יהודים מלהגיש בקשות להיתרי יציאה ולהרתיע יהודים צעירים מלימודים במוסדות להשכלה גבוהה לנוכח הצפוי להם לאחר סיום לימודיהם.

כידוע לך, בשנים האחרונות אפשרו הסובייטים לכמה עשרות אלפי יהודים לעלות לישראל, במידה רבה בתגובה לדעות הנחרצות שנשמעו בעניין זה בעולם. הפעולה הסובייטית בהקשר זה זכתה להערכה רבה גם אצלנו.

אנחנו סבורים כעת שמחאה עולמית בקנה מידה רחב ככל האפשר עשויה להרתיע את השלטונות הסובייטיים מנקיטת הצעדים השערורייתיים האחרונים. יש קרן של תקווה בעובדה שממשלת ברית המועצות טרם פרסמה את הצווים החדשים. אם דעת הקהל בעולם תישמע בקול ברור ורם, ייתכן שהם יחזרו בהם בלי לאבד מיוקרתם. הסובייטים, כפי שראינו, אינם אטומים לדעות מן החוץ. אבל מעל ומעבר לקול המחאה הכלל-עולמית אנחנו מייחסים משמעות מיוחדת לפעולות רשמיות דיסקרטיות. כוונתי לפנייה ישירה וחסויה מצדם של ראשי מדינות לקרמלין בבקשה לבטל את הצווים האלה.

אהיה אסירת תודה על כל סיוע שתוכל להגיש בעניין זה.

בברכה,

גולדה מאיר

נ.ב. בזמן האחרון קיבלתי דוח שכתב פרופסור ישראלי שהשתתף בכינוס מדעי במוסקבה ונפגש שם עם כמה מדענים יהודים. אני מצרפת העתק של הדוח לידיעתך.